

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра обліку і оподаткування

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ЕКОЛОГІЧНИЙ ОБЛІК

підготовки бакалавра

спеціальності 071 Облік і оподаткування

освітньо-професійної програми Облік і оподаткування

Силабус освітнього компонента «ЕКОЛОГІЧНИЙ ОБЛІК» підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, за освітньо-професійною програмою Облік і оподаткування

Розробник: Алла ФАТЕНОК-ТКАЧУК, доцент кафедри обліку і оподаткування, кандидат економічних наук, доцент

Погоджено:

Гарант ОП Облік і оподаткування

Анна САФАРОВА

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри обліку і оподаткування

протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри:

Ірина САДОВСЬКА

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	07 «Управління та адміністрування», 071 «Облік і оподаткування» «Облік і оподаткування» Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 150/5		Рік навчання – 2-й
		Семестр – 1-ий
		Лекції – 24 год.
		Практичні – 30 год.
ІНДЗ: немає		Самостійна робота – 86 год.
		Консультації – 10 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання	Українська	

II. Інформація про викладача

Фатенок-Ткачук Алла Олександрівна

к. е. н., доцент кафедри обліку і оподаткування,

Контактна інформація:

Fatenok-Tkachuk.Alla@vnu.ua

Мобільний телефон (Viber) +380973640153.

Дні занять розміщено на <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента.

Освітній компонент «Екологічний облік» спрямований на формування у здобувачів освіти системи знань, умінь і навичок з методології, методики та інструментарію облікування екологічних витрат підприємства, з метою досягнення цілей сталого розвитку підприємства.

2. Пререквізити. Постреквізити.

Пререквізити. Дисципліна є логічним продовженням таких дисциплін, як «Бухгалтерський облік (загальна теорія)», «Теорія і практика оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності», «Фінансовий облік I» та «Фінансовий облік II» тощо.

Постреквізити. Вивчення освітнього компонента сприятиме кращому засвоєнню таких освітніх компонент, як: «Облік суб'єктів малого бізнесу», «Внутрішній аудит та контроль».

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета освітнього компонента – формування системи знань та компетенцій у контексті здійснення екологічного обліку в реаліях національної економіки.

Основними **завданнями** вивчення освітнього компонента є розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств; набуття навичок формування й аналізування фінансової, управлінської, податкової і статистичної звітності підприємств та правильна інтерпретація отриманої інформації для прийняття управлінських рішень; зрозуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності у контексті Цілей сталого розвитку.

4. Результати навчання (компетентності).

Згідно з освітньо-професійною програмою здобувачі освіти в результаті вивчення освітнього компонента «Екологічний облік» набувають таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність – Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб’єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.

СК11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПР03. Визначати сутність об’єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПР18. Аналізувати розвиток систем, моделей і методів бухгалтерського обліку на національному та міжнародному рівнях з метою обґрунтування доцільності їх запровадження на підприємстві.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Екологічний облік, як функція управління соціально-відповідальним бізнесом.	16	2	4	10	–	ДП, Т / 2
Тема 2. Екологічні витрати: структура, нормативно-правове забезпечення обліку.	16	4	4	12	–	ПЗ, Т / 2
Тема 3. Облік екологічних витрат: облік утилізації відходів; облік витрат енергозбереження; облік викидів.	24	4	8	10	2	ПЗ, Т / 6

Тема 4. Облік капітальних витрат в досягненні цілей сталого розвитку.	18	2	4	10	2	ПЗ, Т / 6
Тема 5. Екологічна звітність підприємства.	16	2	2	10	2	ПЗ, Т / 6
Тема 6. Нефінансова звітність підприємства.	16	4	2	10	–	ПЗ, Т / 4
Тема 7. Екологічний податок.	16	2	2	10	2	ПЗ, Т / 6
Тема 8. Екологічний аудит.	24	4	4	14	2	ПЗ, Т / 4
Підсумкова контрольна робота	x	x	x	x	x	60
Всього годин / Балів	150	24	30	86	10	100

Форма контролю*: ДП – дискусійні питання; Т – тестування; ПЗ – виконання практичного завдання; ПКР – підсумкова контрольна робота

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота з освітнього компонента передбачає: підготовку до аудиторних (практичних) занять; опрацювання лекційного матеріалу; підготовку до усіх видів контролю, виконання індивідуального завдання, яке передбачає розв'язання практичних задач та кейсів. Порядок виконання індивідуального завдання викладено у методичних рекомендаціях до самостійної роботи. Результат дослідження має бути представленим у вигляді презентації.

IV. Політика оцінювання

Основні принципи організації поточного й підсумкового контролю знань здобувачів освіти розкриті у Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти ВНУ імені Лесі Українки (<https://bit.ly/3xyVDTk>).

Політика викладача щодо студента ґрунтується на засадах ефективної співпраці. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом, заздалегідь повідомляти викладача про відсутність на занятті. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Через об'єктивні причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний план навчання) навчання може відбуватись в онлайн формі з використанням системи Moodle, Office 365 (Teams) за погодженням із керівником курсу.

Під час вивчення освітньої компоненти при поточному контролі оцінюванню підлягають результати навчання, що виявляються через продемонстровані здобувачем знання та набуті уміння й навички, а саме:

- за роботу на практичних заняттях;
- за виконання підсумкових контрольних робіт;
- за виконання завдання самостійної роботи.

Під час проведення підсумкових контрольних робіт передбачене оцінювання результатів навчання, які здобувач набув після опанування навчального матеріалу змістового модуля. Передбачено 1 підсумкову контрольну роботу, яка може проводитися у формі:

- письмового тестування;
- комп'ютерного тестування (з використанням платформи Moodle);
- розв'язування практичних завдань.

Підсумкові контрольні роботи можуть бути проведені в синхронному режимі (як аудиторна контрольна робота) або асинхронному режимі (наприклад, засобами платформи Moodle).

Викладач завчасно інформує здобувачів про терміни проведення, зміст та форму підсумкових контрольних робіт.

Політика викладача щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у ВНУ імені Лесі Українки на основі Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі українки (<https://bit.ly/3dquuuY>).

Визнання результатів навчання, отриманих у формальній освіті, можливе: під час переведення здобувача освіти з іншого закладу вищої освіти; під час поновлення здобувача освіти на навчання до ВНУ імені Лесі Українки; за результатами навчання в рамках програм академічної мобільності, програм «Подвійний диплом»; за результатами вступу на перший (бакалаврський) рівень на базі освітнього рівня «фаховий молодший бакалавр», освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»; за результатами навчання, здобутими з використанням елементів дуальної освіти; під час навчання здобувача освіти у двох і більше закладах освіти або ОПП.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, визнаються шляхом валідації.

Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ОК.

Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги, майстер-класи, наукові публікації, науково-дослідна робота, робота у наукових гуртках, індивідуальні завдання, що поглиблюють навчальний матеріал освітньої компоненти, навчання на таких платформах як: Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших) в обсязі, що загалом не перевищує 10 % від загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На бакалаврському рівні це не більше ніж 6 кредитів.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передуює семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність неспіттвердження здобувачем результатів такого навчання.

Політика щодо академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час виконання практичних завдань, індивідуальної самостійної роботи студента, заборонені.

Вимоги до академічної доброчесності визначаються Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників ВНУ імені Лесі Українки (<https://bit.ly/3QNPrNT>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Терміни виконання практичних робіт, самостійної роботи викладач повідомляє на перших заняттях або прописує на інтернет-платформі курсу. Письмові роботи, які виконуватимуться з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Терміни ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

V. Підсумковий контроль

Форма підсумкового семестрового контролю – залік.

Семестровий залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав види навчальної роботи, запропоновані викладачем. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у

відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100.

Залік під час ліквідації академічної заборгованості викладач виставляє за результатами виконання завдань в письмовій формі (максимум 100 балів, з них 20 балів за кожне з двох теоретичних питань та 20 балів за розв'язання кожного з трьох практичних завдань).

Перелік теоретичних питань до заліку:

1. Сутність та методи екологічного обліку.
2. Нормативно-правове забезпечення екологічного обліку.
3. Екологічний податок.
4. Структура екологічної звітності.
5. Терміни подачі звітів з екологічного контролю. Екологічні дані у структурі статистичної звітності.
6. Сутність та структура екологічних витрат.
7. Екологічний контроль.
8. Зміст забезпечення безпечних мов праці.
9. Небезпечні види діяльності.
10. Особливості обліку утилізації відходів виробництва.
11. Облік енергозбереження.
12. Облік викидів в гідросферу, літосферу, атмосферу.
13. Структура нефінансової звітності.
14. Особливості обліку капітальних витрат на енергозбереження.
15. Облік витрат на побудову очисних споруд.
16. Звітність з екологічного податку.
17. Види відходів виробництва.
18. Структура Цілей сталого розвитку у контексті екологічного обліку.
19. Нефінансова звітність.
20. Структура екологічних даних в Звіті про управління.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Дмитренко А., Тонаюк Л. Передумови виникнення та особливості ведення екологічного обліку Науковий журнал «Економіка і регіон». Полтава: ПНТУ, 2021. Т. (2(81)). С. 93-101. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2021.2\(81\).2292](https://doi.org/10.26906/EiR.2021.2(81).2292) (дата звернення 13.09.2022).
2. НП(С)БО 1 Загальні вимоги до складання фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 № 2997-VIII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>

4. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність: Закон України від № 996-XVI (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

5. Плахтій Т.Ф., Драчук В.Ю. Екологічний податок: порядок оподаткування та відображення в системі бухгалтерського обліку. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 5. С. 143–158.

6. Свиноус І. В., Слободенюк О. І., Присяжнюк Н. М., Гаврик О. Ю., Соколовський В. О. Теоретичні засади розвитку екологічного обліку. *Агросвіт*. 2021. № 15. С. 20–28. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.15.20>

7. Шворак А. М., Фатенок-Ткачук А. О. Екологічний облік і аудит : курс лекцій для студентів освітнього ступеня магістр напряму підготовки «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і аудит» денної та заочної форм навчання. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2018. 144 с.

8. Шворак А. М., Фатенок-Ткачук А. О. Екологічний облік і аудит : методичні рекомендації до виконання практичних робіт для студентів освітнього ступеня магістр напряму підготовки «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і аудит» денної та заочної форм навчання / А. М. Шворак, А. О. Фатенок-Ткачук. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2018. 36 с.

9. Шмигель О. Є. Екологічний облік як інструмент управління природоохоронною діяльністю підприємства. *Інноваційна економіка*. 2018. № 5-6. URL: <http://inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/303> (дата звернення 13.09.2022)

10. Штик Ю.В., Щуренко М.В., Панасенко А.О. Екологічний облік: об'єкти, методи та звітність. *Соціальна економіка*. 2018. Вип. 56. С. 233—239.

11. Колісник О. П., Гордієнко Т. В., Облік екологічних витрат у системі управління підприємством в умовах сталого розвитку. *Modern Economics*. 2020. № 19(2020). С. 69-75. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V19\(2020\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V19(2020)-12).

12. Директива 2001/42/ЄС європейського парламенту та ради від 27 червня 2001 року про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45875 (дата звернення: 11.09.2022).

13. Директива 2013/34/ЄС Європейського парламенту та ради Європейського союзу від 26 червня 2013 року про щорічну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з ними звіти певних типів компаній, що вносить зміни до Директиви 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради та скасовує Директиву Ради 78/660/ЄЕС і 83/349/ЄЕС. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45875 (дата звернення: 08.09.2022).

14. Канонішена-Коваленко К. Екологічний податок від А до Я. Київ: Фондація «Відкрите Суспільство», 2019. 108 с.

15. Сторожук Т., & Дружинська Н. Організація екологічно орієнтованого обліку в контексті реалізації сталого розвитку підприємства. *Економіка та суспільство*, (25). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-65>

16. Аналітична оцінка та контроль бізнес-процесів в межах маркетингової стратегії суб'єкта господарювання: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Замули І.В. Житомир : Видавець О.О. Євенок, 2019. 388 с.

17. Танасієва М.М. Проблеми нормативного регулювання обліку природоохоронної діяльності у лісовому господарстві. *Облік і фінанси*. 2019. № 2 (72). С. 81-89.

18. Economy-wide material flow accounts (EW-MFA): Compilation Guide 2013. Eurostat, Luxembourg. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1798247/6191533/2013-EW-MFA-Guide-10Sep2013.pdf/54087dfb-1fb0-40f2-b1e4-64ed22ae3f4c> (дата звернення: 12.08.2022).

19. Zhou Z. , Ou J. and Li, S. Ecological Accounting: A Research Review and Conceptual Framework. *Journal of Environmental Protection*. 2019. № 7, P. 643-655. doi: <https://doi.org/10.4236/jep.2016.75058> .

20. System of environmental-economic accounting 2012: Central framework. New York: United Nations. URL: https://unstats.un.org/unsd/envaccounting/seearev/seea_cf_final_en.pdf (дата звернення: 02.08.2022).

21. System of environmental-economic accounting 2012: Experimental ecosystem accounting. New York: United Nations. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/6925551/KS-05-14-103-EN-N.pdf> (дата звернення: 3.11.2022).

22. The changing wealth of nations: Measuring sustainable development in the new millennium. Washington, DC: The World Bank. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/630181468339656734/The-changing-wealth-of-nations-measuring-sustainable-development-in-the-new-millennium> (дата звернення: 13.09.2022).

23. Jean Louis Weber. Environmental Accounting. URL: <https://oxfordre.com/environmentalscience/view/10.1093/acrefore/9780199389414.001.0001/acrefore-9780199389414-e-105> (дата звернення: 13.09.2022).